

אור ליום ב' חוה"מ (נה) בענין "כל ימי חיך"

¹²³⁴⁵⁶⁷אוצר החכמה

עד שדרשה בן זמנא שנא' למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך ימי חיך הימים כל ימי חיך הלילות ע"כ [ברכות י"ב:].

"רק השמר לך וגו' פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך" [ואתחנן ד' ט']. וע' מתני' אבות [פ"ג מ"ח], יכול אפי' תקפה עליו משנתו ת"ל ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך הא אינו מתחייב בנפשו עד שישב ויסירם מלבו ע"כ. ותנא קאי לפרש "ופן יסורו מלבבך", אבל לא מצינו בחז"ל לפרש "כל ימי חיך" בכתוב, וכמו שמצינו לענין זכירת יצ"מ.

וע' רמב"ם פ"ג מהל' ת"ת הי"ג, אע"פ שמצוה ללמוד ביום ובלילה אין אדם לומד רוב חכמתו אלא בלילה לפיכך מי שרצה לזכות בכתר התורה יזהר בכל לילותיו ולא יאבד אפי' א' מהן וכו' אמרו חכמים אין רנה של תורה אלא בלילה שנא' קומי רוני בלילה וכו' ע"כ.

ומוכח מלשון הרמב"ם "יזהר בכל לילותיו ולא יאבד אפי' א' מהן", שאם איבד לילה אחת חסרון יש בצורת ת"ת שלו, ומטעם הכתוב "ובשכבך ובקומך". אבל אין חסרון לילה פוגמת הצורה של המצוה התמידית "ואהבת את ה' א-להיך", אף שבוודאי היה מקום לפרש שעליה קאי הכתוב "ובשכבך ובקומך" נמי. והיינו טעמא שהכתוב באמת קאי במצות ת"ת, ומצות אהבת ה' אינה נפגמת בחסרון לילה.

אבל מצות תלמוד תורה צורת בנין יש לה, ומכיון שאין אדם לומד רוב חכמתו אלא בלילה, חסרון לילה אחת פוגמת בנינה.

וע' פסחים [ד.], האי צורבא מרבנן לא לפתח בעידניה באורתא דתליסר דנגהי ארבסר דלמא משכא ליה שמעתיה ואתי לאימנועי ממצוה, ופירש"י לא יתחיל בגירסא אם קבע עת לתורה בלילות וכו' ע"כ. והוסיף רש"י אם קבע עת לתורה בלילות, והלא היה יכול לפרש בלי מה שקבע כן, אלא אפי' כה"ג וי"ל שפוגם צורת הבנין של קביעות לימודו בלילות. אפ"ה לא יתחיל בגירסא.

ועולה פי' הכתוב "רק השמר לך וגו' פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך
 ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך" כפשוטו, שיש בלימוד תורה צורת בנין של
 לימוד כל לילותיו. ומשל למה"ד לניגון שעתים, שהמנגן שעה אחת אינו רק
 מקצרו, אלא שמקלקלו. כן לימוד התורה כל לילותיו, ולכן לא מצינו דרשות
 עה"כ הנ"ל, שכן פי' הכתוב כפשוטו.

וע' ברכות [ס"ג:, וע' מהרש"א], שהרי אדם קורא ק"ש שחרית וערבית
 וערב א' אינו קורא דומה כמי שלא קרא ק"ש מעולם ע"כ. והיינו נמי ציור של
 צורת בנין של ק"ש כל לילותיו. והיינו טעמא ע"פ סוגיין מנחות [צ"ט:], אפי'
 לא קרא אדם אלא קריאת שמע שחרית וערבית קיים לא ימוש ע"כ. ע' שאגת
 ארי' סי' א'. וע' מהר"ל נתה"ע [פ"ט, וע' נמי פי"ט] אבל ק"ש הוא ג"כ התורה,
 ומהר"ל ח"א [שבת קי"ט:], כי ק"ש תורה היא.
 וע"ע קר"ל שבועות תשל"א.

וע' שע"ת שער ב' אות ט"ז, וז"ל ויש על האדם 'לחדש' לו בכל יום מצוות
 וכו' וארז"ל כל העושה מצוה אחת סמוך למיתתו דומה שקיים את כל התורה
 ולא היה חסר אלא אותה מצוה וכו' ע"כ [ע' קה"ר ג' י"ח]. והיינו טעמא שכתב
 'לחדש', שדומה שקיים את כל התורה, ויש צורת בנין סמוך למיתתו במצוותיו,
 וכמו בתורה.

ע' פ"י שבועות מא' כ"ד אות ו' ז', ומא' ל"ו, ולעיל א' חוה"מ תשל"ג.

ויש שלמדו בדברי רש"י מס' פסחים, ע"פ סוגיין נדרים [ח.], האומר אשכים
 ואשנה פרק זה וכו' והלא מושבע ועומד מהר סיני הוא ואין שבועה חלה על
 שבועה וכו' הא קמ"ל כיון דאי בעי פטר נפשיה בק"ש שחרית וערבית מש"ה
 חייל שבועה עליה ע"כ, שקביעות לימודו היה להיות כאילו נדר כן, ולכן כתב
 רש"י אם קבע עת לתורה בלילות, שאפי' כה"ג שלא יתחיל בגירסא. אבל
 הנראה כדברינו.

